

Joanna Markiewicz

Koncepcja funkcjonowania instytucji otoczenia biznesu w aspekcie wspierania innowacyjności sektora MSP w województwie zachodniopomorskim

---

Ekonomiczne Problemy Usług nr 48, 33-44

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

JOANNA MARKIEWICZ
Uniwersytet Szczeciński

KONCEPCJA FUNKCJONOWANIA INSTYTUCJI OTOCZENIA BIZNESU W ASPEKcie WSPIERANIA INNOWACYJNOŚCI SEKTORA MSP W WOJEWÓDZTWIE ZACHODNIOPOMORSKIM

Wprowadzenie

Pod względem stanu innowacyjności województwo zachodniopomorskie oceniane jest jako jeden z najsłabszych regionów w kraju. Według publikacji i analiz Głównego Urzędu Statystycznego, Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości, a także dokumentów i prac naukowych opracowanych w regionie, województwo zachodniopomorskie charakteryzuje jeden z najniższych w kraju odsetek przedsiębiorstw innowacyjnych oraz posiadających porozumienia o współpracy w zakresie procesów innowacyjnych. Pesymistyczne są również bardzo niskie nakłady wewnętrzne na działalność badawczo-rozwojową i działalność innowacyjną. Zatem problematyka dotycząca rozwoju proinnowacyjnych instytucji otoczenia biznesu w kontekście wspierania innowacyjności sektora MŚP wydaje się niezwykle interesująca z punktu widzenia gospodarki regionu zachodniopomorskiego.

Na regionalnej scenie innowacji coraz bardziej widocznymi aktorami stają się właśnie instytucje otoczenia biznesu (IOB), których celem jest szeroko pojęte wsparcie przedsiębiorczości i innowacyjności. Liczba instytucji otoczenia biznesu oraz zakres oferowanego przez nie wsparcia zwiększyły się w ostatnich latach, głównie za sprawą finansowej pomocy pochodzącej z Unii Europejskiej (fundusze przedakcesyjne i strukturalne). Pomimo wielu funkcjonujących oraz różnorodnych form infrastruktury wsparcia przedsiębiorczości i innowacyjności (inkubatory przedsiębiorczości, parki naukowo-technologiczne, centra transferu technologii itp.), stan innowacyjności firm sektora MŚP w regionie jest niski

w porównaniu do pozostałych województw w kraju. Pojawia się zatem wiele ważnych pytań dotyczących funkcjonowania proinnowacyjnych instytucji otoczenia biznesu, między innymi:

- czy dotychczas skutecznie wspierały innowacyjność w regionie?
- czy oferowane przez nie usługi proinnowacyjne spotkały się z realnym zainteresowaniem ze strony firm?
- czy można przeszczepiać krajowe i zagraniczne modele funkcjonowania proinnowacyjnych instytucji otoczenia biznesu bez dostosowania ich działalności do specyfiki regionalnej gospodarki i sektora MŚP?

Celem niniejszego artykułu jest przedstawienie koncepcji funkcjonowania instytucji otoczenia biznesu mającej sprzyjać tworzeniu środowiska innowacyjnego w kontekście specyfiki sceny innowacji województwa zachodniopomorskiego.

1. Pojęcie i rodzaje instytucji otoczenia biznesu

Istnienie wielu rodzajów instytucji otoczenia biznesu, odmienne podłoże polityczne i legislacyjne stanowiące o funkcjonowaniu instytucji otoczenia biznesu w różnych krajach, a także szerokie rozumienie idei wspierania przedsiębiorczości, rodzi chaos w nazewnictwie i definiowaniu instytucji otoczenia biznesu. Dlatego też, podejmując próbę scharakteryzowania instytucji oferujących usługi wspierające przedsiębiorczość, należy zwrócić uwagę na funkcjonowanie wielu nazw określających ten typ organizacji. Do najczęściej spotykanych zalicza się:

- instytucje otoczenia biznesu.
- instytucje wsparcia przedsiębiorczości.
- organizacje okołobiznesowe.
- ośrodki wsparcia przedsiębiorczości i innowacyjności.

Na potrzeby niniejszego artykułu postanowiono posługiwać się określeniem „instytucje otoczenia biznesu¹” oraz wynikającym z niego skrótem „IOB”.

K.B. Matusiak² określa je jako jednostki, których celem jest szeroko pojęte wsparcie przedsiębiorczości. Działanie tych jednostek odbywa się poprzez:

- wspieranie przedsiębiorczości i samozatrudnienia, ułatwianie startu i pomoc nowo tworzonemu, prywatnym firmom; promocję i poprawę konkurencyjności MSP;
- tworzenie warunków dla transferu nowych rozwiązań technologicznych do gospodarki i realizację przedsięwzięć innowacyjnych;

¹ „Instytucje otoczenia biznesu” jest tłumaczeniem, choć nieprecyzyjnym, określenia *business support institutions*. Dokładne tłumaczenie powinno brzmieć: „instytucje wsparcia biznesu” i w odróżnieniu od „instytucji otoczenia biznesu” bardziej konkretnie wskazywałyoby na podmioty z otoczenia ukierunkowane na wsparcie przedsiębiorczości. Niemniej jednak to właśnie nazwa „instytucje otoczenia biznesu” przyjęła się w języku polskim i jest najczęściej stosowana.

² *Innowacje i transfer technologii. Słownik pojęć*, K.B. Matusiak (red.), Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2005, s. 107.

- podnoszenie jakości zasobów ludzkich przez edukację, szkolenia i doradztwo oraz upowszechnianie wzorów pozytywnego działania;
- zagospodarowanie zasobów i realizację przedsięwzięć infrastrukturalnych;
- tworzenie sieci współpracy i partnerstwa różnych podmiotów działających na rzecz dynamizacji rozwoju, wzrostu dobrobytu i zasobności mieszkańców.

Rodzaj usług świadczonych przez instytucje otoczenia biznesu uwarunkowany jest ich wiodącą aktywnością (rys. 1), która może przybrać formę³:

- ośrodka szkoleniowo-doradczego (szerzenie wiedzy i umiejętności),
- centra transferu technologii (pomoc w transferze i komercjalizacji technologii),
- parabankowego funduszu poręczeń kredytowych i pożyczkowych (pomoc finansowa),
- inkubatora przedsiębiorczości i centra technologicznego (szeroka pomoc doradcza, techniczna i lokalowa),
- parku technologicznego, strefy biznesu i parku przemysłowego (tworzenie skupisk przedsiębiorstw i wzmacnianie procesów innowacyjnych poprzez integrację usług biznesowych i różnych form pomocy na określonym terenie).

Rys. 1. Rodzaje wsparcia oferowanego przez instytucje otoczenia biznesu

Źródło: opracowanie własne.

³ Szerz. K.B. Matusiak, *Kierunki rozwoju ośrodków innowacji i przedsiębiorczości w 2004 r.*, w: K.B. Matusiak (red.), *Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce*, SOOIPP–Raport 2004, Instytut Ekonomii Uniwersytetu Łódzkiego, SOOIPP, Łódź–Poznań 2004, s. 15.

Ze względu na formę prawną wśród IOB wyróżnić następujące rodzaje podmiotów⁴:

- fundacje i stowarzyszenia lub jednostki przez nie powołane, realizujące programy rozwoju przedsiębiorczości i transferu technologii oraz działające na rzecz rozwoju lokalnego;
- spółki publiczno-prywatne powołane z inicjatywy i przy dużym zaangażowaniu organizacyjnym i finansowym władz publicznych, podejmujące działania prorozwojowe i niezobligowane do generowania zysków do podziału między udziałowcami;
- izby gospodarcze, organizacje rzemiosła, zrzeszenia i związki pracodawców oraz inne instytucje przedstawicielskie biznesu podejmujące inicjatywy i działania prorozwojowe;
- wyodrębnione organizacyjnie i finansowo jednostki samorządowe, administracji publicznej, instytucji naukowo-badawczych zorientowane na wspieranie rozwoju lokalnej gospodarki,
- prywatne spółki kapitałowe.

Należy zaznaczyć, że cele statutowe IOB związane są z szeroko pojętym wsparciem przedsiębiorczości (zwłaszcza sektora MSP), przy czym szczegółowe zadania determinowane są głównym obszarem aktywności danej instytucji (edukacyjnej i doradczej dla ośrodków szkoleniowo-doradczych, transfer technologii dla centrów transferu technologii itp.). Warto zauważyć, że cele zorientowane na wspieranie tworzenia i rozwoju firm, pozwalają mówić o instytucjach otoczenia biznesu jako o organizacjach, które, oprócz samego wsparcia na rzecz przedsiębiorstw, działają w szerszym spektrum, a mianowicie na rzecz rozwoju gospodarczego. Takie ujęcie misji IOB jest szczególnie istotne z punktu widzenia rozwoju lokalnego i regionalnego, zasięg samego oddziaływania IOB jest bowiem najbardziej odczuwalny dla tych podmiotów, w których otoczeniu działają dane instytucje otoczenia biznesu (co umiejscawia IOB w otoczeniu operacyjnym firmy).

Ponadto wsparcie realizowane przez IOB jest zazwyczaj (z wyjątkiem krajowych i międzynarodowych IOB) skorelowane ze specyfiką gospodarczą danego regionu: kierunkami polityki regionalnej, sytuacją ekonomiczną i uwarunkowaniami społeczno-kulturowymi. Działania instytucji otoczenia biznesu w danej (lokalnej, regionalnej)⁵ przestrzeni funkcjonowania przedsiębiorstw, wsparte zaangażowaniem lokalnej społeczności i władz, dają możliwość lepszego (efektywniejszego) wykorzystania potencjału i endogenicznych zasobów regionów, skutecznego wsparcia przedsiębiorstw (spełniającego oczekiwania firm, niwelującego/ograniczającego konkretne problemy), co w konsekwencji powinno prowadzić do rozwoju gospodarczego.

⁴ Por. K. B. Matusiak, *Rozwój systemów wsparcia przedsiębiorczości. Przesłanki, polityka i instytucje*, ITEPIB, Radom–Łódź 2006, s. 108.

⁵ Wyniki badań PARP wskazują, że zdecydowana większość IOB koncentruje swoją działalność w wymiarze regionalnym (37,2%), a następnie powiatowym (19,7%), międzynarodowym (13%), ponadregionalnym (12,6%), lokalnym (4,1%). Szerzej: W. Burdecka, *Instytucje otoczenia biznesu*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2004, s. 11.

2. Funkcjonowanie instytucji otoczenia biznesu w województwie zachodniopomorskim – wnioski z badań

Wielopłaszczyznowe i wieloetapowe badanie empiryczne⁶, dotyczące aktywności innowacyjnej sektora MSP w województwie zachodniopomorskim oraz działalności instytucji otoczenia biznesu, a także praktyczne doświadczenie autorki jako współpracownika jednej z zachodniopomorskich instytucji otoczenia biznesu, dają podstawę do sformułowania wniosków na temat roli IOB we wpieraniu aktywności innowacyjnej firm oraz zaproponowania rekomendacji dotyczących lepszego wspierania innowacyjności sektora MSP w województwie. Do głównych konkluzji⁷ na temat funkcjonowania instytucji otoczenia biznesu w kontekście działalności innowacyjnej firm zaliczyć należy:

1. Instytucje otoczenia biznesu pośrednio wpływają na aktywność innowacyjną firm. Usługi oferowane przez IOB są jedynie źródłem/okazją do innowacji, która może być wykorzystana przez dane przedsiębiorstwo, czego przykładem jest choćby doradztwo na temat możliwości pozyskiwania środków unijnych, informacja o rynku czy też pośrednictwo kooperacyjne. Wsparcie to może być dopiero przekształcone w konkretne działanie innowacyjne w samej firmie (na przykład wdrożenie nowego produktu/metody produkcji dzięki dofinansowaniu z funduszy UE, lepsze dostosowanie produktów/usług do potrzeb rynku dzięki uzyskanej informacji lub nawiązanie nowej współpracy poprzez uczestnictwo w giełdach kooperacyjnych). Można zatem stwierdzić, że instytucje otoczenia biznesu oddziałują przede wszystkim na lokalne i regionalne otoczenia zewnętrzne przedsiębiorstwa, tworząc infrastrukturę wsparcia, którą można podzielić na tzw.:

- miękką, oferowaną między innymi przez instytucje doradczo-szkoleniowe, centra transferu technologii, która polega głównie na usługach informacyjnych, doradztwie, działalności edukacyjnej (szkolenia, warsztaty), pośrednictwie kooperacyjnym (wymiany ofert kooperacyjnych, technologicznych);
- twardą, zapewnianą przez inkubatory przedsiębiorczości i innowacyjności, parki naukowo-technologiczne i przemysłowe w postaci oferty lokalowej, budynków lub gruntów uzbrojonych w odpowiednie media;
- finansową, świadczoną przez wszelkiego typu fundusze pożyczkowe i poręczeniowe, a także organizacje pełniące funkcję jednostek zarządzających środkami pomocowymi dla sektora MSP.

⁶ Analiza dostępnych danych na temat innowacyjności woj. zachodniopomorskiego, badanie ilościowe wśród przedsiębiorstw pt. *Oczekiwania MSP na usługi ze strony instytucji otoczenia biznesu z zakresu szeroko pojętej innowacyjności* w ramach projektu: Regionalny System Innowacji zrealizowanego w ramach Działania 2.6 ZPORR dofinansowywanego z Europejskiego Funduszu Społecznego oraz badanie jakościowe pogłębione przedsiębiorstw i instytucji otoczenia biznesu zrealizowanego w ramach grantu promotorskiego Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego pt. *Instytucje otoczenia biznesu jako czynnik wzrostu innowacyjności sektora MSP w województwie zachodniopomorskim* (nr N N112 0635 33) – praca naukowa finansowana ze środków na naukę w latach 2007–2008 jako projekt badawczy.

⁷ Szerz: J. Markiewicz, *Instytucje otoczenia biznesu jako czynnik wzrostu innowacyjności sektora MSP w województwie zachodniopomorskim*. Praca doktorska napisana pod kierunkiem prof. dr. hab. Piotra Niedzielskiego, czerwiec 2008.

2. Oczekiwania na usługi ze strony instytucji otoczenia biznesu są zróżnicowane ze względu na poziom rozwoju i innowacyjność firm. Przedsiębiorstwa tzw. liderzy biznesu, korzystają z prostych usług IOB (na przykład z informacji o dostępności funduszy unijnych, pomocy w poszukiwaniu partnerów kooperacyjnych), z kolei zaawansowane problemy innowacyjne rozwiązują same (dzięki wykwalifikowanej kadrze) lub poprzez komercyjną współpracę z wyspecjalizowanymi podmiotami. Natomiast przeciętne pod względem innowacyjności firmy oczekują szerokiej pomocy zarówno pod względem zaangażowania instytucji otoczenia biznesu (np. wypełnianie wniosków o dotacje unijne), jak i specjalizacji, a więc wsparcia ukierunkowanego branżowo.

3. Dotychczasowy wpływ działalności instytucji otoczenia biznesu na stricte innowacyjną aktywność sektora MSP nie jest duży. Do takiego wniosku skłaniają następujące argumenty:

- niski odsetek innowacyjnych firm w regionie (dane GUS, badania w ramach RSI);
- przedsiębiorstwa innowacyjne (tzw. liderzy biznesu) same rozwiązują wszelkie kwestie innowacyjne, jeżeli korzystają z usług instytucji okołobiznesowych, jest to proste wsparcie doradczo-informacyjne (wyniki badania pogłębionego);
- niskie zadowolenie z korzystania z usług otoczenia biznesu w zakresie innowacji (jedynie 37% badanych podmiotów widzi przeciętne lub duże korzyści);
- umiarkowany wpływ na innowacyjność w opinii samych instytucji otoczenia biznesu (wyniki badania pogłębionego).

4. Instytucje otoczenia biznesu oraz ich wsparcie należy rozpatrywać w kontekście funkcjonowania całej regionalnej sceny innowacji. Rola stawiana instytucjom otoczenia biznesu jako ogniwa pośredniczącego między przedsiębiorstwami, samorządem i instytucjami naukowo-badawczymi oraz realizowane przez nie zadania (np. kanał redystrybucji środków publicznych i europejskich funduszy pomocowych), sprawia, że na funkcjonowanie IOB duży wpływ mają pozostali aktorzy regionalnej a nawet krajowej sceny innowacji. Oprócz firm, które powinny stanowić główny punkt koncentracji działań IOB, do grupy silnego oddziaływania zaliczyć należy instytucje naukowo-badawcze, które powinny zacieśniać współpracę z gospodarką między innymi poprzez właśnie IOB (informacja o potrzebach firm, transfer wiedzy ze strony nauki) oraz samorząd, który ma wpływ na redystrybucję pomocy publicznej, powstawanie i finansowanie instytucji otoczenia biznesu oraz tworzenie dogodnych warunków funkcjonowania firm (podatki i opłaty lokalne, powoływanie specjalnych stref ekonomicznych itp.). Wspomnieć należy również o polityce gospodarczej i innowacyjnej kraju oraz instytucjach centralnych (jak Ministerstwo Gospodarki, Finansów, Rozwoju Regionalnego, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości itp.), które również oddziałują na wsparcie przedsiębiorczości i innowacyjności (powoływanie stref ekonomicznych, ustawy o pomocy publicznej, zasady korzystania ze środków unijnych, programy wsparcia dla MSP itd.). Układ ten jest na tyle złożony, że należy rozpatrywać go również w wymiarze międzynarodowym, odkąd Polska ubiegała się o członkostwo, a następnie weszła w struktury Unii Europejskiej.

5. Podnoszenie świadomości innowacyjnej oraz zacieśnienie powiązań kooperacyjnych

między aktorami regionalnej sceny innowacji traktowane powinno być jako główny cel działalności instytucji otoczenia biznesu. Innowacja jako proces społeczny, który opiera się na wartości bezpośrednich kontaktów oraz wymianie wiedzy, powoduje, że wsparcie innowacyjności powinno koncentrować się na całej lokalnej społeczności. To właśnie lokalna społeczność powinna być postrzegana jako najpoważniejsza siła sprawcza innowacyjnego klimatu, dlatego też przy tworzeniu innowacyjnego środowiska niezbędna jest wysoka kultura innowacyjna ludzi będących pracownikami wszystkich podmiotów regionalnej sceny innowacji (przedsiębiorstw, instytucji otoczenia biznesu, jednostek B+R, władz samorządowych).

Z kolei złożoność oraz istnienie szeregu interakcji związanych z relacjami popytowo-podażowymi zachodzącymi pomiędzy poszczególnymi fazami procesu innowacyjnego sprawia, że zacieśnianie powiązań między aktorami regionalnej sceny innowacji wydaje się być kluczowe z punktu widzenia wspierania innowacyjności. Instytucje otoczenia biznesu, pełniące funkcję platformy komunikacyjnej dla przedsiębiorców, stają się przez to wiarygodnym partnerem dla pozostałych podmiotów regionalnej sceny innowacji, a tym samym stanowią one oś, na której rozbudowywać może się sieć współpracy, niezbędna do sprawnego funkcjonowania regionalnych systemów innowacji.

Powyższe wnioski na temat roli instytucji otoczenia biznesu stanowią podłoże do sformułowania rekomendacji, które mogą usprawnić wspieranie innowacyjności sektora MSP w województwie zachodniopomorskim. Mając na uwadze specyfikę i potencjał regionalnej sceny innowacji oraz wyniki przeprowadzonych badań, można zidentyfikować główne obszary problemowe pojawiające się na styku działań instytucji otoczenia biznesu i aktywności pozostałych podmiotów, wokół których powinny koncentrować się proponowane zalecenia. Problematyka ta dotyczy:

- 1) niedopasowania oferty wsparcia do potrzeb firm,
- 2) niedostatecznej prorynkowej orientacji instytucji otoczenia biznesu,
- 3) biurokracji i skomplikowanych przepisów,
- 4) niskiej innowacyjności i świadomości innowacyjnej sektora MSP,
- 5) słabej współpracy między instytucjami otoczenia biznesu oraz pozostałymi uczestnikami regionalnej sceny innowacji.

Należy zaznaczyć, że obszary te są ze sobą w dużej mierze powiązane, tzn. wpływają na siebie nawzajem oraz przenikają. Ponadto nie zawsze są zależne tylko od samych instytucji otoczenia biznesu, ale też są zdeterminowane czynnikami zewnętrznymi (na przykład kulturowymi, historycznymi, wymogami UE).

Niedopasowanie oferty wsparcia do potrzeb firm, a w szczególności oferowanie przez instytucje otoczenia biznesu w regionie usług informacyjno-doradczych o bardzo ogólnym i zbliżonym charakterze, to jeden z najważniejszych problemów. Brak jest specjalizacji IOB oraz profesjonalnej pomocy oferowanej przedsiębiorstwom. I tak, dla przykładu samo informowanie i szkolenia na temat ubiegania się o środki unijne jest usługą zbyt ogólną dla

firm, które nie mają wystarczających zasobów kadrowych, by oddelegować pracowników do zadań związanych z dotacjami unijnymi (z badania ilościowego wynika, że przedsiębiorcy oczekiwaliby raczej wypełnienia za nich wniosku). Z drugiej jednak strony, co potwierdza wywiad pogłębiony, dla firm innowacyjnych doradztwo w zakresie pozyskiwania funduszy UE jest zadowalające. Natomiast nie oczekują one bardziej zaawansowanego wsparcia, gdyż posiłkują się swoimi pracownikami lub znajdują rozwiązania na rynku (komercyjnie). Ponadto dla IOB wskazówką powinien być fakt, że firmy wskazują na rynek i potrzeby klientów jako główną przyczynę wprowadzanych innowacji. Dlatego też profesjonalna informacja o rynku, oparta na badaniach i opiniach ekspertów, powinna stanowić jedną z istotniejszych miękkich form wsparcia.

W celu lepszego dopasowania oferty wsparcia dla przedsiębiorstw instytucjom otoczenia biznesu rekomenduje się:

- stały i systemowy monitoring potrzeb sektora MSP, uwzględniający specyfikę poszczególnych branż, co powinno doprowadzić do ciągłego modyfikowania oferowanego wsparcia;
- przeprowadzanie badań lokalnego rynku i preferencji konsumentów oraz upowszechnianie wyników badań, co stanowi ważne źródło innowacji dla regionalnych firm (dominują innowacje ciągnięte przez rynek);
- dążenie do oferowania bardziej specjalistycznego i profesjonalnego wsparcia, wzbogacenie prostych usług wsparciem złożonym wymagającym specjalistycznej wiedzy i większego zaangażowania kadr, czasu itp. (na przykład pomoc w wypełnianiu wniosków, porady z zakresu prawa i podatków);
- wyodrębnienie usług wyspecjalizowanych branżowo (doradztwo branżowe, informacja technologiczna ukierunkowana branżowo, branżowe giełdy kooperacyjne);
- udzielanie kompleksowej informacji o możliwościach pozyskiwania kapitału zewnętrznego (dotacje unijne, pożyczki i poręczenia kredytowe, fundusze *venture capital*, *business angels*, oferta banków itp.) i/lub odsyłanie do odpowiednich instytucji.

Niedostateczna prorynkowa orientacja instytucji otoczenia biznesu jest częstym zjawiskiem i zazwyczaj skutkuje problemami kapitałowymi IOB. Uzależnienie aktywności instytucji otoczenia biznesu od programów wsparcia finansowanych ze środków publicznych nie zapewnia ciągłości działania, a w konsekwencji rzutuje na jakość oraz efektywność świadczonych usług, strukturę organizacji oraz zaangażowanie zespołów ludzkich. Dlatego też istotne jest poszukiwanie i aktywność komercyjna instytucji otoczenia biznesu w nowych obszarach działalności (na przykład reklamowej, wydawniczej itd.), co pozwala zapewnić danej IOB stały dochód, ale również poznać specyfikę i potrzeby lokalnego rynku, a w efekcie stać się bardziej wiarygodnym partnerem dla przedsiębiorców. Należy ponadto podkreślić, że działalność typu *non-profit* nie wyklucza częściowej aktywności komercyjnej i zakłada, że wszelki osiągnięty zysk przeznaczony jest na cele statutowe, a więc w przypadku IOB

na wspieranie przedsiębiorczości. Ponadto wizerunek prężnej i przedsiębiorczej organizacji (w tym jej pracowników) wydaje się niezbędny do świadczenia wiarygodnych usług na rzecz wspierania przedsiębiorczości oraz innowacyjności. Dlatego instytucjom otoczenia biznesu zaleca się:

- traktowanie przedsiębiorców jako klientów, o których trzeba zabiegać, a nie peentów, których wystarczy obsłużyć;
- pozyskiwanie funduszy unijnych w celu polepszenia oferowanych usług (wzbogacanie o nową ofertę, polepszenie jakości usług), a nie w celu uzależniania profilu działalności organizacji czy też samego istnienia;
- poszukiwanie i aktywność komercyjną na różnych obszarach działalności jako sposób na finansowanie statutowej działalności;
- dążenie do efektywnie funkcjonującej i sprawnie zarządzanej organizacji i działanie w myśl zasady „tylko przedsiębiorcy mogą pomagać w przedsiębiorczości”.

Biurokracja i skomplikowane przepisy to problem, z którym spotykają się same instytucje otoczenia biznesu oraz przedsiębiorcy korzystający z usług wsparcia i pomocy finansowej. Jest to problem niezależny od IOB, choć dotyka przede wszystkim te IOB, które świadczą usługi w ramach programów pomocowych dla firm. Rzutuje na efektywność działalności instytucji otoczenia biznesu, a w konsekwencji na jakość świadczonych usług. Ponadto skomplikowane procedury związane z pozyskiwaniem pomocy publicznej niekiedy zupełnie zniechęcają przedsiębiorców od pozyskiwania takiego wsparcia (długotrwałe procedury związane z pozyskiwaniem dotacji, niejasne przepisy, przesłuchiwanie odbiorów pomocy udzielonej w ramach Punktów Konsultacyjno-Doradczych itp.). Dlatego instytucje otoczenia biznesu, jako reprezentant trzeciego sektora, a więc inicjatywy społeczności związanej ze środowiskiem biznesu, powinny budować progospodarcze lobby na poziomie regionu i kraju na rzecz uproszczenia:

- zasad udzielania pomocy publicznej organizacjom pozarządowym i przedsiębiorcom;
- procedur związanych z realizacją programów pomocowych,
- systemu prawnego, podatkowego związanego z prowadzeniem działalności gospodarczej.

Niska innowacyjność sektora MSP i świadomość innowacyjna przedsiębiorców stawia wielkie wyzwania dla instytucji otoczenia biznesu w kontekście wspierania innowacyjności przedsiębiorstw z regionu. Instytucje otoczenia biznesu pośrednio wpływają na aktywność innowacyjną firm, ponieważ oferowane przez nie usługi są jedynie źródłem/okazją do innowacji, która może być wykorzystana przez dane przedsiębiorstwo.

Dlatego wszelkie wsparcie ze strony ośrodków wsparcia powinno koncentrować się na tworzeniu otoczenia przyjaznego innowacjom poprzez:

- pobudzanie kultury przedsiębiorczości i innowacyjności poprzez edukację⁸ (spotkania, konferencje, szkolenia, warsztaty) przede wszystkim wśród kadr sektora MSP (od pracowników niższego szczebla do menedżerów), ale także wśród całej lokalnej społeczności – ludzi będących pracownikami wszystkich podmiotów regionalnej sceny innowacji;
- rozpowszechnianie dobrych praktyk w zakresie realizowania projektów innowacyjnych;
- promocję nowoczesnych technologii i rozwiązań innowacyjnych (w tym w zakresie innowacji pozatechnologicznych);
- ułatwienie dostępu do instrumentów finansowego wsparcia MSP;
- przyciąganie zewnętrznych inwestorów oraz promowanie firm-liderów;
- lobbing na rzecz efektywnej alokacji środków pomocowych związanych ze wspierania przedsiębiorczości i innowacyjności;
- współtworzenie polityki regionalnej.

Słaba współpraca między instytucjami otoczenia biznesu oraz pozostałymi uczestnikami regionalnej sceny innowacji jest barierą dla tworzenia i funkcjonowania regionalnego systemu innowacyjnego. Konieczność zaangażowania i współdziałania jak największej liczby aktorów procesów innowacyjnych wynika w dużej mierze ze specyfiki tychże procesów, a więc ich interakcyjności oraz przenikania się wielu gałęzi wiedzy. Dotyczy to także społecznego wymiaru innowacji opierającego się na wartości bezpośrednich kontaktów, dzięki którym następuje wymiana informacji oraz dyfuzja wiedzy. Kooperacja samych instytucji otoczenia biznesu rzutuje na zakres oraz jakość oferowanych usług, które przez przedsiębiorców powinny być odbierane jako kompleksowy system wsparcia. Ponadto charakter IOB pełniących funkcję platformy komunikacyjnej dla przedsiębiorców predestynuje je do bycia pośrednikiem w kontaktach między jednostkami B+R, samorządem i gospodarką. Inicjowanie oraz zacieśnianie wspólnych działań między aktorami regionalnej sceny innowacji powinno stanowić jedno z głównych zadań instytucji, a w konsekwencji prowadzić do kształtowania się sieciowych struktur kooperacyjnych. Dlatego też instytucjom otoczenia biznesu rekomenduje się:

- promocję i wsparcie dla działań inicjujących realną współpracę pomiędzy MSP i innymi podmiotami na poziomie lokalnym, regionalnym, krajowym i międzynarodowym (budowa zaufania między firmami, promocja dobrych praktyk w zakresie współpracy);

⁸ Jak wskazują analizy porównawcze rozwoju regionów, w regionach biednych najwyższą stopę zwrotu mają inwestycje w edukację, a w bogatszych – w twardą infrastrukturę. Na podst. wystąpienia profesora G. Gorzelaka podczas IV Konferencji Naukowej z cyklu „Wiedza i innowacje” (wystąpienie *Mity i fakty rozwoju regionalnego w Polsce*), która odbyła się 17–18 stycznia 2008 r. w Krakowie. Ponadto edukacja uznawana jest za jeden z czterech filarów (oprócz reżimu bodźców ekonomicznych, infrastruktury informacyjnej i innowacji) gospodarki opartej na wiedzy. Szerz: World Bank Institute, Interactive Knowledge Assessment Methodology (KAM), wrzesień 2004.

- pośrednictwo w wymianie informacji między przedsiębiorstwami i jednostkami naukowo-badawczymi (pomoc w znalezieniu wspólnego języka, identyfikacja potrzeb ze strony firm oraz potencjału świata nauki) dążące do inicjowania i utrwalania współpracy pomiędzy nauką i gospodarką;
- zacieśnianie współpracy pomiędzy instytucjami otoczenia biznesu (wspólne działania, wymiana informacji) oraz włączanie do platformy współpracy jak największej liczby ośrodków z obszaru całego regionu;
- współpracę z jednostkami samorządu terytorialnego (wymiana informacji, zgłaszanie problemów, z którymi spotykają się przedsiębiorcy itp.).

Jak już wspomniano, powyższe obszary problemowe na styku działań ośrodków wsparcia i aktywności pozostałych podmiotów zachodniopomorskiej sceny innowacji są ze sobą skorelowane, a w konsekwencji zaproponowane rekomendacje również należy rozpatrywać w ujęciu kompleksowym. Ponadto istnienie wielu rodzajów instytucji otoczenia biznesu świadczących różnego typu formy wsparcia (niefinansowe i finansowe) wpłynęło na fakt, że sformułowane zalecenia mają charakter uniwersalny, a więc mogą być wykorzystane przez wszystkie instytucje otoczenia biznesu, niezależnie od ich specyfiki działania.

Podsumowanie

Rzetelne zrozumienie procesów innowacyjnych oraz roli aktorów regionalnej sceny innowacji jest kluczowe dla efektywnego wspierania aktywności innowacyjnej sektora mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw. Instytucje otoczenia biznesu – coraz bardziej widoczne na polskiej scenie, są naturalnym partnerem dla wielu firm w rozwoju ich działalności gospodarczej i budowaniu powiązań innowacyjnych. Niestety, potencjał instytucji otoczenia biznesu w kreowaniu środowiska przyjaznego innowacjom wydaje się być często niedoceniany przez uczestników procesów innowacyjnych. W artykule przedstawiono koncepcję funkcjonowania instytucji otoczenia biznesu, która wspierać ma rozwój innowacyjny firm z regionu zachodniopomorskiego. Mimo iż studium empiryczne oraz konkluzje dotyczą ujęcia regionalnego, wiele wniosków oraz dokonanych uogólnień ma charakter ponadregionalny i uniwersalny, odzwierciedlający problematykę funkcjonowania instytucji otoczenia biznesu w całym kraju.

Literatura

- Innowacje i transfer technologii. Słownik pojęć*, K.B. Matusiak (red.), Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2005.
- Matusiak K.B., *Kierunki rozwoju ośrodków innowacji i przedsiębiorczości w 2004 r.*, w: K.B. Matusiak (red.), *Ośrodki innowacji i przedsiębiorczości w Polsce*, SOOIPP–Raport 2004, Instytut Ekonomii Uniwersytetu Łódzkiego, SOOIPP, Łódź–Poznań 2004.

- Matusiak K.B., *Rozwój systemów wsparcia przedsiębiorczości. Przesłanki, polityka i instytucje*, ITEPIB, Radom–Łódź 2006.
- Burdecka W., *Instytucje otoczenia biznesu*, Polska Agencja Rozwoju Przedsiębiorczości, Warszawa 2004.
- Markiewicz J., *Oczekiwania MSP na usługi ze strony instytucji otoczenia biznesu z zakresu szeroko pojętej innowacyjności*. Raport z badania, Biuro Programów Międzynarodowych Politechniki Szczecińskiej, Szczecin 2007.
- Badanie jakościowe pogłębione przedsiębiorstw i instytucji otoczenia biznesu zrealizowanego w ramach grantu promotorskiego Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego pt. *Instytucje otoczenia biznesu jako czynnik wzrostu innowacyjności sektora MSP w województwie zachodniopomorskim* (nr N N112 0635 33) – praca naukowa finansowana ze środków na naukę w latach 2007–2008 jako projekt badawczy.
- Markiewicz J., *Instytucje otoczenia biznesu jako czynnik wzrostu innowacyjności sektora MSP w województwie zachodniopomorskim*. Praca doktorska napisana pod kierunkiem prof. dr. hab. Piotra Niedzielskiego, czerwiec 2008.
- Gorzela G., *Mity i fakty rozwoju regionalnego w Polsce*, IV Konferencja Naukowa z cyklu *Wiedza i innowacje*, 17–18 stycznia 2008 r. Kraków.
- World Bank Institute, *Interactive Knowledge Assessment Methodology (KAM)*, wrzesień 2004.

A CONCEPT OF BUSINESS SUPPORT INSTITUTIONS FUNCTIONING IN THE ASPECT OF SUPPORTING INNOVATIVENESS OF SME IN THE WESTPOMERANIAN REGION

Summary

The author indicates that business support institutions (BSI), whose main aim is to support entrepreneurship and innovativeness, are becoming increasingly active players both on the national and regional innovation scene. Meanwhile, low innovation performance of the SME sector from the Westpomeranian region makes it essential to research the role of BSI in supporting innovativeness of enterprises in the context of innovation activity of SME, their expectations of BSI services and the activity of BSI in stimulating innovation processes. An in-depth study, both theoretical and empirical (research on companies and BSI) has allowed a concept of business support institutions function, which will favour the development of the innovation environment, to be proposed. The concept covers problematic areas which appear at the point of contact where the activity of BSI and other actors of the regional innovation scene, especially SME sector, meet.

Translated by Joanna Markiewicz